
МЕТОДОЛОГІЯ І ТЕОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

УДК 364.044.26

DOI 10.31654/2663-4902-2020-PP-4-7-15

ORCID 0000-0003-4868-4950

Дзюба Н. В.

кандидат соціологічних наук, старший науковий співробітник відділу молодіжної роботи державної установи "Державний інститут сімейної та молодіжної політики"

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНОГО КОНТЕКСТУ НА РОЗВИТОК МОЛОДІ

Формування молодіжної політики в Україні орієнтоване на формування комфортних умов для молоді, можливості для самореалізації, задоволення її потреб. За умови застосування більш активних підходів у сфері молодіжної роботи потенціал молоді може бути розкритий більш ефективно. З огляду на це, досвід західних країн Європи та Сполучених Штатів Америки щодо наукового обґрунтування факторів позитивного впливу на поведінку молодих людей, може бути корисним для формування обґрунтованої молодіжної політики в Україні.

В США та в країнах Європи накопичений значний теоретичний досвід аналізу та оцінки молодіжної роботи в межах теорії позитивного розвитку молоді. Актуальним для України є такий напрямок, як дослідження зміни соціального контексту та позитивного впливу змін на молоду особу. Причому, розглядаючи соціальний контекст молодої особи як впливовий елемент розвитку, громада є соціальним середовищем, а молодь – самі агенти власного розвитку.

Вплив соціального контексту на молоду особу складається з двох припущень: по-перше, такі контексти можуть бути навмисно змінені, щоб підвищити успіх у розвитку молоді та розширенні її можливостей; по-друге, зміни в цих контекстах змінюють людину. Так, практики задля позитивного розвитку молоді дозволяють їм розвивати свідоме саморегулювання та безліч позитивних досвідів. Саме вони, в свою чергу, захищають від ризикованої поведінки, зокрема, вживання наркотиків та насильства або, точніше, компенсують ці практики.

Теорія зміни соціального контексту та спільноти зосереджується на процесах, стратегіях і тактиках, які можуть прямо чи опосередковано змінювати соціальний контекст та спільноту. Існує безліч доказів того, що соціальні контексти можуть бути змінені для сприяння позитивному розвитку молоді, а також безліч даних про те, чому такі підходи мають позитивні наслідки.

Ключові слова: позитивний розвиток молоді, молодіжна робота, соціальні контексти, обґрунтована молодіжна політика.

Молодіжна робота має два основні аспекти: робота з молоддю як практична діяльність та молодіжна робота як поле досліджень. Наукові дослідження та теоретичні розробки щодо роботи з молоддю, в тому числі і дослідження процесів становлення та розвитку молоді, та інтеграція результатів у повсякденну практику фахівців, які працюють з молоддю, є важливим і для підвищення ефективності молодіжної роботи і для підвищення кваліфікації фахівців у роботі з молоддю та формування набору специфічних професійних характеристик молодіжного працівника в цілому. Щоб бути компетентними, ефективними та чуйними, молодіжні працівни-

ки повинні замислюватися над власним досвідом у цій галузі, а також проводити дослідження для просування своїх знань та професійних навичок.

Фахівці у роботі з молоддю беруть на себе відповідальність зробити все можливе, щоб допомогти створити громади, які здатні вирішувати проблеми молоді, відповідають потребам молоді, допомагають у розкритті їх потенціалу. Це означає не тільки вести роботу з молоддю, але й аналізувати зроблене, оцінювати ефективність своєї роботи, постійно підвищувати свою кваліфікацію, набувати нових знань та інтегрувати їх у практику. Повсякденна практика фахівця у роботі з молоддю забезпечує постійні можливості реагувати та підтримувати молодь, використовуючи теоретичні знання. В той же час інтеграція теоретичних знань може покращити практику за допомогою більш глибокого розуміння молоді та процесів, які відбуваються в громаді.

Орієнтація держави на формування та реалізацію обґрунтованої молодіжної політики якраз і актуалізує питання аналізу теоретичних напрацювань щодо молодіжної роботи та її теоретичного обґрунтування.

Молодіжна політика загалом та деякі аспекти соціального становлення та розвитку молоді є предметом наукових досліджень значної кількості науковців, як-от: Є. Бородін, О. Валевський, О. Галус, В. Головенько, Г. Коваль, Н. Коляда, О. Кравченко, Ю. Криворучко, О. Локшина, О. Мурашкевич, І. Пеша, К. Плоский, К. Савчук, І. Сушкевич, С. Харченко, В. Чугаєвський, О. Яременко та інші. Особливо важливим питанням є формування та реалізація обґрунтованої молодіжної політики, в межах якої молодіжна робота ґрунтується на основі достовірних даних (статистичних, емпіричних, психологічних, маркетингових тощо) щодо положення молоді, її проблем і прагнень. Тобто практики, які реалізуються на місцях, мають у своїй основі кращий досвід роботи, їх ефективність і користь для молоді доведені при практичному впровадженні [1].

Наукові розробки та дослідження проблем та потреб молоді є основним інструментом для формування ефективної молодіжної політики. Науково обґрунтовані знання мають сприяти розробці обґрунтованої (доказової) політики [2]. Але, як зазначала І. Пеша, попри напрацювання вітчизняних учених, поглибленого дослідження потребують питання реалізації молодіжної політики, які передбачають побудову молодіжної роботи на наукових розробках та аналізі реалізованих практик [3].

Як зазначалося у висновках Команди міжнародних оглядачів Ради Європи, "під час презентації молодіжної політики в Україні значно більше уваги було приділено структурі та законам, й набагато менше методикам та процедурам, що використовуються на практиці, – їх корисності, ефективності та проблемам. Тому варто зазначити, що в процесі розвитку потенціалу програм, що стосуються молодіжної політики, набагато більше уваги має бути приділено дискусіям щодо методик та процесам ефективної розробки та реалізації проєктів: які форми роботи з молоддю та для молоді необхідно застосовувати, які з них найімовірніше справлятимуть оптимальний вплив" [2, с. 146].

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що теоретичне обґрунтування молодіжної роботи, яка орієнтована на позитивний розвиток молоді, наразі актуальне для молодіжної роботи в Україні. Досвід західних країн Європи та Сполучених Штатів Америки, де теоретичний аналіз молодіжної роботи ведеться протягом декількох десятиліть, наукового обґрунтування факторів впливу на поведінку молодих людей, їх уявлення, може бути корисним з огляду на орієнтацію молодіжної політики України на доказовість у її формуванні та реалізації в молодіжній роботі.

Метою дослідження є аналіз наукових розробок у сфері роботи з молоддю країн, які мають значний досвід молодіжної роботи та теоретичного і практичного (досліджень ефективності впровадження практик та інтервенцій) її обґрунтування, пов'язаних з нею, зокрема теорії позитивного розвитку молоді.

Виклад основного матеріалу. В молодіжній роботі полем прикладної науки про розвиток молоді є теорія позитивного розвитку молоді (Positive Youth Development) [4–6]. Позитивний розвиток молоді базується як на теоретичних традиціях

психології розвитку, так і доповнюється новими акцентами на розвитку потенціалу молоді більше, ніж на вирішенні її потреб та проблем як очікуваних дефіцитів, а також на створенні та сприянні формуванню соціальних контекстів розвитку. В цьому сенсі соціальні контексти розглядаються як соціальне середовище, все те що оточує особу в соціумі, її соціальне оточення, соціальні взаємодії, тощо. Соціальний контекст розглядається в широкому сенсі – як різні аспекти соціальної структури, в якій вкорінена (в термінології М. Грановеттера) молода особа. Розглядається контекст двох видів: груповий – соціальні групи, в які включена особа (сім'я, друзі, однокласники, знайомі, члени громади) – й інституційний, в першу чергу – освітній (тип школи, позакласна діяльність).

Розглядаючи соціальний контекст молодої особи як впливовий елемент розвитку, громада є соціальним середовищем, а молодь – самі агенти власного розвитку.

В межах теорії позитивного розвитку молоді висуваються декілька широких гіпотез, які представляють її наукову основу та включають широкий спектр досліджень, які слугують доказовою базою гіпотез [7]. Такі дослідження продемонстрували загальну корисність цих гіпотез для розуміння та сприяння позитивному розвитку серед усієї молоді, а також серед окремих категорій молоді: дослідження ілюструють відмінності у шляхах розвитку та результатах у різноманітності молоді за статтю, віком, расою / етнічною приналежністю та соціально-економічним статусом.

У межах теорії позитивного розвитку молоді деякі галузі знань, які стосуються розвитку молоді, багато уваги приділяється аналізу факторів, які співвідносяться з позитивними результатами у розвитку молоді, розробляються теорії змін, які формулюють як молодь, інші члени спільнот та громади, як системне та структуроване утворення, трансформуються при врахуванні потреб у розвитку молоді.

Так, наприклад, запобігання вживанню наркотичних речовин серед підлітків та насильству серед молоді є пріоритетами громадського здоров'я. Позитивні заходи щодо розвитку молоді широко застосовуються часто з метою запобігання цим проблемам. У теорії позитивного розвитку молоді опубліковано численні дослідження, що описують інтервенції (практики, метою яких є зміни, вплив) для позитивного розвитку молодих людей та як це може зменшити вживання наркотиків та насильство. Практики задля позитивного розвитку молоді мають на меті забезпечити молодих осіб афективними стосунками та різноманітним досвідом, що дозволяють їм розвивати свідоме саморегулювання та безліч позитивних досвідів. Саме вони, в свою чергу, захищають від вживання наркотиків та насильство або, точніше, компенсують їх вживання.

Науковці, які аналізують поле теоретичного концепту позитивного розвитку молоді зазначають, що досліджень, які узагальнюють та структурують теоретичні напрацювання, мало, що свідчить, що концепт позитивного розвитку молоді знаходиться на стадії теоретичної концептуалізації [7].

Існує багато опублікованих визначень позитивного розвитку молоді у дослідницьких статтях різних авторів щодо позитивного розвитку молоді, у яких помітна певна неузгодженість. Дійсно, різні автори пропонують різні визначення. Таке поширення багатьох визначень, а також супутня відсутність консенсусу щодо конкретного визначення, відображає як відносну новизну галузі, так і її міждисциплінарний характер.

Було зроблено кілька спроб сформулювати основні концепції та принципи в межах теоретичного концепту позитивного розвитку молоді [8–10]. Узагальнення цих оглядів свідчить про значний консенсус щодо цих шести принципів:

1. Молодь має властивість позитивного зростання та розвитку.
2. Позитивна траєкторія розвитку стає можливою, коли молодь вбудовується у стосунки, контексти та екології, що сприяють їхньому розвитку.
3. Процес сприяння позитивному розвитку забезпечується, коли молодь бере участь у багатьох, багаторазово повторюваних взаємозв'язках, контекстах у соціальному середовищі.

4. Всі молоді люди отримують вигоду від цих стосунків, контексту та взаємозв'язків у соціальному середовищі. Підтримка, розширення можливостей та залучення є, наприклад, важливим активом розвитку для всієї молоді, без акценту на расову приналежність, етнічну приналежність, стать та доходи сім'ї. Однак стратегії та тактики просування цих факторів розвитку можуть суттєво відрізнятися залежно від соціальної позиції, тобто від соціально-демографічних характеристик.

5. Громада є життєздатною та критично важливою системою життєдіяльності молоді для її позитивного розвитку.

6. Молоді люди є головними дійовими особами у своєму власному розвитку та є значними (і недостатньо використаними) ресурсами для створення різних видів відносин, контекстів, взаємозв'язків у соціальному середовищі, що сприяють позитивному розвитку молоді.

В межах теоретичного поля концепту позитивного розвитку молоді поряд з іншими, виділяється напрямок досліджень щодо впливу соціального контексту на молоду особу. Вплив соціального контексту на молоду особу складається з двох припущень: по-перше, такі контексти можуть бути навмисно змінені, щоб підвищити успіх у розвитку молоді та розширенні її можливостей; по-друге, зміни в цих контекстах змінюють людину.

Існує безліч доказів того, що соціальні контексти можуть бути змінені для сприяння позитивному розвитку молоді, а також безліч даних про те, чому такі підходи мають такі позитивні наслідки. У більшості цих досліджень дослідники задокументували (як правило, але не завжди) ефективність програм втручання чи профілактики у забезпеченні молоді досвідом, що сприяє позитивним результатам розвитку. Наприклад, з огляду 60 оцінок програм розвитку молоді, Рот та співавтори [11] зробили висновок: програми розвитку різних країн найкраще характеризуються підходом до молоді як до ресурсів, які потрібно розвивати, а не як носіїв проблем, які потрібно вирішувати, та їх зусиль, спрямованих на допомогу молоді стати здоровою, щасливою та продуктивною завдяки збільшенню впливу молодих людей на зовнішні активи, розширенню можливостей та варіантів підтримки.

Теорія зміни соціального контексту та спільноти зосереджується на процесах, стратегіях і тактиках, які можуть прямо чи опосередковано змінювати соціальний контекст та спільноту. Це найменш розроблена з усіх теоретичних основ теорії позитивного розвитку молоді.

Аналіз факторів позитивних змін – це складне дослідницьке завдання, оскільки фактори впливу мають динамічний характер та двонаправлені джерела позитивного розвитку. Можна виділити окремі напрямки, які є центральними для дослідження впливу середовища на позитивний розвиток молоді:

- побудова спільного бачення; активізація колективної та особистої ефективності;
- сприяння соціальній довірі;
- переосмислення того, як громадяни бачать молодь;
- мобілізація відносин членів спільноти та молоді;
- створення ефективної міжгалузевої співпраці;
- зміцнення стосунків та відповідних для розвитку видів діяльності в рамках систем спілкування та програм.

Дослідниками теорії позитивного розвитку молоді запропоновано багато шляхів упровадження змін соціальних контекстів. Серед них – соціальна політика, соціальні норми, розвиток громади, окремі райони, сім'ї, мобілізація дорослих як активістів змін, у тому числі через програми наставництва; та мобілізація молоді як активістів змін. Також було запропоновано дві концептуальні основи, які допоможуть скеровувати теорію та дослідження щодо позитивних змін. Так, Грейнджер [12] запропонував дві загальні конструкції: стратегії втручання для посилення волі до змін та стратегії втручання для підвищення спроможності до змін. Для останнього він пропонує п'ять ключових стратегій:

- створення людського капіталу;
- стратегії перерозподілу;
- інвестиційні стратегії;
- створення соціального капіталу та стратегії ефективності.

З іншого боку, Бенсон із співавторами [5] запропонували п'ять взаємозв'язаних сфер втручання. Заснована на теорії організаційних систем, ця модель передбачає, що зміни в будь-якій одній сфері впливають на кожну з інших. Це твердження має теоретичну спорідненість із основними положеннями теорії систем розвитку. Ця теорія п'яти сфер втручання служить теоретичною базою створення "спільноти, що уважно ставиться до розвитку молоді" [5, р. 389]. Така спільнота (група) задумана як спільнота, яка орієнтована на лідерів суспільної думки та активізує можливості розвитку сприятливого середовища через розвиток каналів, взаємозв'язків своїх членів спільноти, як дорослих, так і молоді, та окремих напрямків (сім'я, мікрорайони, школи, молодіжні організації, мереживні роботи, громади). Уважна для розвитку молоді громада також характеризується опосередкованими впливами, які підтримують і забезпечують безпосередні впливи членів спільноти та окремих напрямків. Ці впливи включають політику, фінансові ресурси та соціальні норми, що сприяють взаємодії дорослих з молоддю [13].

У свою чергу Бенсон із співавторами вважають [5], що стратегічними цілями для таких спільнот є:

- вертикальне накопичення, в якому молодь розвиває багато активів, напрямків;
- горизонтальне накопичення, в якому молодь накопичує канали, напрямки у багатьох контекстах;
- широта розвитку – розширення за цілями та дизайном, охоплення всіх дітей та підлітків, а не лише для тих, хто має ризиковану поведінку та обслуговують традиційні програми "профілактики".

Відповідно до стратегічних цілей громади, автори висувують п'ять взаємопов'язаних стратегій для змін у громаді:

1. Залучення членів громади, спільноти: дорослі в громаді будують стійкі стосунки всередині сприятливого середовища з активізацією каналів, взаємозв'язків з дітьми та молоддю як в сім'ї, так і поза нею.

2. Мобілізація залучення молоді: підлітки використовують свої здібності щодо нарощування каналів та взаємозв'язків з однолітками та з молодшими дітьми та участі в заходах, що сприяють розвитку своєї громади.

3. Активізація різних напрямків: сім'ї, мікрорайони, школи, громади та молодіжні організації, що активізують свій потенціал у створенні каналів та взаємозв'язків.

4. Активні програми: спільна інфраструктура якісних програм раннього дитинства, позашкільних занять, вихідних та літніх програм, яка доступна та використовується у роботі з дітьми та молоддю.

5. Вплив на важливі рішення в громаді: розподіл фінансових ресурсів, лідерство, засоби масової інформації та політичні ресурси мобілізуються для підтримки та підтримки трансформації, необхідної для появи областей 1, 2, 3 та 4.

В межах теорії позитивного розвитку молоді накопичений величезний досвід досліджень ефективності практик, інтервенцій молодіжної роботи. Так, наприклад, дослідницька група соціального розвитку при Університеті Вашингтона провела один із найбільш широких оглядів програм позитивного розвитку молоді [4]. Вони визначили 161 програму та детально обговорили 25, які були добре оцінені та показали значний вплив на результати поведінки молодих людей. Критерієм для відбору програм для аналізу була умова, що програми повинні мати одне або декілька з наступних завдань щодо створення сприятливого середовища для розвитку: сприяння зв'язкам; сприяння стійкості; сприяння розвитку соціальної компетентності; сприяння емоційній компетентності; сприяння пізнавальній компетентності; сприяння розвитку поведінкової компетентності; сприяння моральної компетентності; підтримка самовизначення; виховання духовності; сприяння особистої ефективності;

виховання чіткої і позитивної ідентичності; виховання віри в майбутнє; забезпечення прихильності позитивної поведінки; забезпечення можливості для соціальної участі; і сприяння соціально схвалюваним нормам. Крім того, програми повинні були розглядати або декілька активів, або одну поживну речовину, але в різних соціальних сферах – в сім'ї, в школі чи громаді. Компетентність, особиста ефективність та соціально схвалювані норми були розглянуті у всіх 25 відібраних програмах, і більшість програм займалися щонайменше 8 з 15 аспектів сприятливого для розвитку середовища. У більшості програм аналізувалися позитивні результати, а також зменшення ризикованої поведінки серед молоді в їх оцінках. Дев'ятнадцять із 25 програм продемонстрували значний вплив на позитивні результати розвитку молоді, включаючи вдосконалення міжособистісних навичок, якість стосунків з однолітками та дорослими, самоконтроль, вирішення проблем, пізнавальну компетентність, самоефективність, прихильність до школи та досягнення в навчанні. Крім того, 24 з 25 продемонстрували значне зменшення ризикованої поведінки, таких як вживання алкоголю та інших наркотиків, шкільні проблеми, агресивна поведінка, насильство та ризикована сексуальна поведінка.

В огляді понад 1200 досліджень результатів профілактичних програм для дітей та підлітків Дурлак [14] визначив вісім загальних захисних факторів у програмах, що успішно запобігають проблемам у поведінці, в школі, поганому фізичному здоров'ю та вагітності серед молоді; особисті та соціальні навички; особиста ефективність; хороші стосунки батьків та дітей; позитивне моделювання однолітків; високоякісні школи; ефективна соціальна політика; і позитивні соціальні норми. У літературі про стійкість також впливає, що з результатів численних досліджень із використанням різних вимірів "синхронних доказів" є три критичні види захисних факторів: тісні стосунки з турботливими, підтримуючими дорослими, часто на ролях надання первинної медичної допомоги; ефективні школи; і позитивні стосунки з соціально активними дорослими в спільноті [15].

Дурлак та Уеллс [16] у своєму аналізі 177 програм первинної профілактики, призначених для запобігання проблемам поведінки та психічного здоров'я серед дітей та підлітків, відмітили, що більшість видів програм первинної профілактики (орієнтовані на людину чи навколишнє середовище та універсальні чи цілеспрямовані) сприяє як зменшенню проблем, так і збільшенню компетенції.

Висновки. В межах теорії позитивного розвитку молоді накопичений значний досвід теоретичного обґрунтування практик молодіжної роботи. В межах теоретичного поля концепту позитивного розвитку молоді поряд з іншими, виділяється напрямком досліджень щодо впливу соціального контексту на молоду особу. Дослідниками теорії запропоновано різні шляхи впровадження змін соціальних контекстів. Причому, розглядаючи соціальний контекст молодої особи, як впливовий елемент розвитку, громада є соціальним середовищем, а молодь – самі агенти власного розвитку.

Громада є життєздатною та критично важливою системою життєдіяльності молоді для її позитивного розвитку. Тому актуальними видаються виділені дослідниками в межах теорії впливу соціального контексту та можливості його зміни для позитивного розвитку молоді, взаємозв'язані стратегії для змін в громаді, такі як залучення членів громади, спільноти [1]; мобілізація та залучення молоді [2]; активізація різних напрямків соціального контексту [3]; впровадження різних активних програм [4]; формування можливостей впливу на важливі рішення в громаді [5]. Причому зміни в будь-якій одній сфері впливають на кожну з інших.

Наукове обґрунтування впливу середовища, безумовно, важливе, з огляду на те, що відкриває широкий спектр можливих форматів у роботі з молоддю. В цьому аспекті доцільно підкреслити, що змінюючи середовище на краще, фахівці, які працюють з молоддю, можуть розраховувати на позитивні результати своєї роботи для молодих людей. Причому зміни середовища можуть впливати як на окремі групи молоді, так і на молодих людей загалом. Причому зосереджуючи увагу на покращенні окремих, можливо, ситуативних аспектів середовища, які корисні окремим

категоріям молоді, можна розраховувати на якісний вплив і на інші категорії молоді. Такий вплив опосередкований артикуляцією на загальному покращенні соціального клімату в громаді через формування у громадській думці позитивного відношення до різних аспектів молодіжної роботи. В той же час позитивний вплив пролонгований у часі – змінюючи думки, змінюємо людину.

Література

1. Вивчення становища молоді Київської області з метою формування обґрунтованої молодіжної політики: звіт за результатами дослідження / за ред. Н. М. Комарової, І. В. Пешої. Київ, 2017. 77 с.
2. Молодіжна політика в Україні. Висновки Команди міжнародних оглядачів Ради Європи / Е. Кжаклевска, Г. Вільямсон. Страсбург: Видавництво Ради Європи F-67075 Strasbourg Cedex, 2013. 192 с.
3. Пеша І. В. Напрями та завдання молодіжної політики на рівні територіальної громади. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 3 (42), С. 98–103.
4. Catalano R. F., Berglund M. L., Ryan J., Lonczak H. S., Hawkins J. D. Positive Youth Development in the United States: Research Findings on Evaluations of Positive Youth Development Programs. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. 2004. 591 (1). P. 98–124. doi:10.1177/0002716203260102
5. Benson, P. L., Scales, P. C., Mannes, M. Developmental strengths and their sources: Implications for the study and practice of community building. *Handbook of applied developmental science: Vol. 1. Promoting positive child, adolescent, and family development through research, policies and programs – Applying developmental science for youth and families: Historical and theoretical foundations* / Eds. by R. M. Lerner, F. Jacobs, & D. Wertlieb. Newbury Park, CA: Sage. 2003. P. 369–406.
6. Benson P. L., Saito R. N. The scientific foundations of youth development. *Trends in youth development: Visions, realities, and challenges Norway* / Eds. by P. L. Benson, K. J. Pittman. MA: Kluwer Academic. 2001. P. 135–154.
7. Benson P., Scales P., Hamilton S., Sesma A. Positive youth development: Theory, research, and applications. *Handbook of child psychology*. 2007. Vol. 1.
8. Benson P. L., Pittman K. J. Moving the youth development message: Turning a vague idea into a moral imperative. *Trends in youth development: Visions, realities, and challenges*. 2001. P. 3–50.
9. Catalano, R. F., Berglund, M. L., Ryan, J. A., Lonczak, H. S., & Hawkins, J. D. Positive youth development in the United States: Research findings on evaluations of positive youth development programs. *Prevention & Treatment*. 2002. Vol. 5. № 1. P. 1–15.
10. Hamilton S. F., Hamilton M. A., Pittman K. Principles for youth development. *The youth development handbook: Coming of age in American communities*. 2004. Vol. 2. P. 3–22.
11. Roth, J., Brooks-Gunn, J., Murray, L., & Foster, W. Promoting healthy adolescents: Synthesis of youth development program evaluations. *Journal of research on Adolescence*. 1998. Vol. 8. № 4. P. 423–459.
12. Granger R. C. Creating the conditions linked to positive youth development. *New Directions for Youth Development*. 2002. № 95. P. 149–164.
13. The role of neighborhood and community in building developmental assets for children and youth: A national study of social norms among American adults / Scales P. C. et al. *Journal of Community Psychology*. 2001. Vol. 29. № 6. P. 703–727.
14. Durlak J. A. Common risk and protective factors in successful prevention programs. *American journal of orthopsychiatry*. 1998. Vol. 68. № 4. P. 512–520.
15. Luthar S. S., Cicchetti D., Becker B. The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child development*. 2000. Vol. 71. № 3. P. 543–562.
16. Durlak J. A., Wells A. M. Primary prevention mental health programs for children and adolescents: A meta-analytic review. *American journal of community psychology*. 1997. Vol. 25. № 2. P. 115–152.

References

1. Komarova, N. M. & Piesha, I. V. (2017). *Vyvchennia stanovyshcha molodi Kyivskoi oblasti z metoiu formuvannia obgruntovanoi molodizhnoi polityky: zvit za rezultatamy doslidzhennia* [Study of the situation of youth in Kyiv region in order to form a sound youth policy: a report on the results of the study]. Kyiv [in Ukrainian].
 2. Kzhaklevska, E. & Viliamson, H. (2013). *Molodizhna polityka v Ukraini. Vysnovky Komandy mizhnarodnykh ohliadachiv Rady Yevropy* [Youth policy in Ukraine. Conclusions of the Council of Europe International Observer Team]. Strasburh: Vydavnytstvo Rady Yevropy. 9. 192 [in English].
 3. Piesha, I. V. (2019). Napriamy ta zavdannia molodizhnoi polityky na rivni terytorialnoi hromady [Directions and tasks of youth policy at the level of the territorial community]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia – Public administration and local self-government*. № 3 (42). 98–103 [in English].
 4. Catalano, R. F., Berglund, M. L., Ryan, J. A., Lonczak, H. S., & Hawkins, J. D. (2002). Positive youth development in the United States: Research findings on evaluations of positive youth development programs. *Prevention & Treatment*. 5 (1). 15a [in English].
 5. Benson, P. L., Scales, P. C., & Mannes, M. (2003). Developmental strengths and their sources: Implications for the study and practice of community building. *Handbook of applied developmental science*. 1. 369–406 [in English].
 6. Benson, P. L., & Saito, R. N. (2001). The scientific foundations of youth development. In *Trends in youth development* (pp. 135–154). Springer, Boston, MA [in English].
 7. Benson, P. L., Scales, P. C., Hamilton, S. F., & Sesma Jr, A. (2007). Positive youth development: Theory, research, and applications. *Handbook of child psychology*. 1 [in English].
 8. Benson, P. L., & Pittman, K. J. (2001). Moving the youth development message: Turning a vague idea into a moral imperative. *Trends in youth development: Visions, realities, and challenges*. 3–50 [in English].
 9. Catalano, R. F., Berglund, M. L., Ryan, J. A., Lonczak, H. S., & Hawkins, J. D. (2002). Positive youth development in the United States: Research findings on evaluations of positive youth development programs. *Prevention & Treatment*. 5 (1). 15a [in English].
 10. Hamilton, S. F., Hamilton, M. A., & Pittman, K. (2004). Principles for youth development. *The youth development handbook: Coming of age in American communities*. 2. 3–22 [in English].
 11. Roth, J., Brooks-Gunn, J., Murray, L., & Foster, W. (1998). Promoting healthy adolescents: Synthesis of youth development program evaluations. *Journal of research on Adolescence*. 8(4). 423–459 [in English].
 12. Granger, R. C. (2002). Creating the conditions linked to positive youth development. *New Directions for Youth Development*. (95). 149–164 [in English].
 13. Scales, P. C., Benson, P. L., Roehlkepartain, E. C., Hintz, N. R., Sullivan, T. K., & Mannes, M. (2001). The role of neighborhood and community in building developmental assets for children and youth: A national study of social norms among American adults. *Journal of Community Psychology*. 29 (6). 703–727 [in English].
 14. Durlak, J. A. (1998). Common risk and protective factors in successful prevention programs. *American journal of orthopsychiatry*. 68 (4). 512–520 [in English].
 15. Luthar, S. S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child development*. 71 (3). 543–562.
 16. Durlak, J. A., & Wells, A. M. (1997). Primary prevention mental health programs for children and adolescents: A meta-analytic review. *American journal of community psychology*. 25 (2). 115–152 [in English].
-
-

Dziuba N. V.

Candidate of Sociological Sciences, Senior Research Fellow,
Department of Youth Work, State Institution "State Institute of Family and Youth Policy"

THEORETICAL SUBSTANTIATION OF THE INFLUENCE OF SOCIAL CONTEXT ON YOUTH DEVELOPMENT

The formation of youth policy in Ukraine is focused on creating comfortable conditions for young people, opportunities for self-realization, meeting their needs. The potential of young people can be revealed more effectively if youth workers apply various active approaches in their work. Thus the experience of Western European countries and the United States of America in scientifically substantiating the factors of positive influence on the behavior of young people can be useful for the formation of solidly backgrounded youth policy in Ukraine.

The United States and European countries have accumulated considerable theoretical experience in the analysis and evaluation of youth work within the theory of positive youth development. One of the directions of positive youth development is the Theory of Context and Community Change and the positive impact of changes on the young person. Analysis and evaluation of this direction's practices and interventions is relevant for Ukraine. Considering the social context of the young person as an influential element of development, the community is a social environment, and young people are the agents of their own development.

The impact of the context on the young person consists of two assumptions: such contexts can be deliberately changed to increase the success of youth development (1); the changes of these contexts change a person (2). Thus, practices for the positive youth development allow young people to develop conscious self-regulation and many positive experiences. They, in turn, protect against risky behavior, in particular, drug use and violence/anti-social behavior, or, more precisely, compensate for these negative practices.

The Theory of Context and Community Change focuses on processes, strategies and tactics that can directly or indirectly change the social context and community. There is ample evidence that social contexts can be changed to promote positive youth development, as well as ample evidence of why such approaches have positive effects.

Key words: positive youth development, youth work, social contexts, solidly backgrounded youth policy.